

Národní fronta – místní výbor Černíkov

1948–1990

Inventář

EL NAD č.: 1819

AP č.: 497

Monika Žáčková

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7

Příloha:

Seznam použitých zkratk	8
-------------------------	---

Inventární seznam:

1. Orgány MAV NF a MV NF	9
2. Úřední agenda MAV NF a MV NF	10

I. Vývoj původce archiválií

Původcem archiválií archivního fondu Národní fronta – místní výbor Černíkov je Místní akční výbor Národní fronty Černíkov (29. 2. 1948–1954) a Místní výbor Národní fronty Černíkov (1954–1961, 12. 10. 1971–1990).¹ Místní výbory Národní fronty neměly vlastní sekretariát, schůze se většinou konaly v prostorách místního národního výboru (MNV) nebo kulturních zařízeních obce.

Národní fronta, ustavená již na jaře 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

Místní akční výbory Národní fronty (MAV NF) se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu.² Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla se volil předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s okresním akčním výborem Národní fronty (OAV NF) na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opise na OAV NF. Schůze MAV NF se konaly obvykle jednou za měsíc.

Ustavující schůze Místního akčního výboru Národní fronty v Černíkově se konala 29. února 1948 v místnosti MNV. Schválení MAV NF v Černíkově OAV NF dokládá zápis ze schůze předsednictva OAV NF v Domažlicích ze dne 14. března 1948, kde je uveden mezi několika dalšími MAV NF schválenými na území tehdejšího domažlického okresu. OAV NF v Domažlicích schválil šest členů MAV NF Černíkov z řad jednotlivých organizací a složek fungujících v obci, včetně předsedy, místopředsedy a zapisovatele.³ Prvním předsedou MAV NF v Černíkově se stal pravděpodobně na velice krátkou dobu Jakub Mráz, kterého záhy vystřídal Václav Holub (Jakub Mráz převzal funkci pokladníka). V průběhu roku 1948 došlo ve složení MAV NF ještě k několika dalším menším změnám.

Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živlů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců komunistické strany. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. MAV NF v Černíkově prověřil především činnost členů MNV Černíkov a řídil veškerý politický, veřejný a kulturní život v obci v duchu politiky Národní fronty. Zabýval se také přípravou a organizací voleb do zákonodárných a zastupitelských sborů.

Akční výbory ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu

¹ Na základě vyhlášky ministra vnitra č. 513/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy, ve znění pozdějších předpisů, se od 1. ledna 2007 obec Černíkov stala součástí okresu Klatovy.

² V sídle farností měl být do místního akčního výboru Národní fronty kooptován ihned po založení farního výboru Katolické akce jako člen místního akčního výboru Národní fronty také jeden jeho zástupce.

³ Do MAV NF nemohli být přijati členové bez schválení OAV NF.

založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů.⁴ Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. V důsledku vývoje a ustálení politických poměrů se i Místní akční výbor Národní fronty Černíkov během roku 1954 přeměnil na Místní výbor Národní fronty Černíkov (MV NF).

Podle zápisu z ustavující schůze MV NF v Černíkově z 23. března 1960 pracoval MV NF jako desetičlenný, v čele s předsedou výboru Karlem Švecem. Postavení Národní fronty v politickém systému republiky upevnila nová ústava Československé socialistické republiky z 11. července 1960,⁵ kde je Národní fronta charakterizována takto: „Národní fronta Čechů a Slováků, v níž jsou sdruženy společenské organizace, je politickým výrazem svazku pracujících měst a venkova, vedeného Komunistickou stranou Československa.“ V té době však MV NF Černíkov nevyvíjel téměř žádnou činnost a počátkem roku 1961 tak došlo k jeho úplnému zrušení.

Zákon č. 128/1968 Sb., o Národní frontě, byl v prosinci roku 1970 zrušen zákonem č. 146/1970 Sb.,⁶ neboť úloha Národní fronty Čechů a Slováků byla v podstatě zakotvena v Ústavě Československé socialistické republiky. Zrušením zákona zanikla také platnost „Statutu Národní fronty České socialistické republiky“. Statut nahradil dokument nazvaný „Národní fronta Československé socialistické republiky a hlavní principy její činnosti“, který schválila 27. ledna 1971 celostátní konference Národní fronty Československé socialistické republiky. Platil až do ukončení činnosti Národní fronty.

Na základě úkolu ústředního výboru Národní fronty rozšířit základnu a zakládat nové MV NF bylo před volbami v roce 1971 nově ustaveno v okrese Domažlice dvacet čtyři MV NF. Patřil mezi ně i MV NF Černíkov. Jeho ustavením byla, na základě usnesení Vesnické organizace Komunistické strany Československa v Černíkově, pověřena rada MNV v Černíkově. Ustavující schůze se konala 12. října 1971 v kanceláři MNV v Černíkově, za přítomnosti zástupců Vesnické organizace Komunistické strany Československa v Černíkově, Místní organizace Československé strany lidové v Černíkově, Dohlížecího výboru spotřebního družstva Jednoty v Černíkově, Místní organizace Socialistického svazu mládeže v Černíkově, Místní organizace Československého červeného kříže v Černíkově, Místního požárního sboru Svazu požární ochrany v Černíkově a v Rudolticích. Přizváni byli také zástupci Dohlížecího výboru spotřebního družstva Jednoty v Mezholezích, Místního požárního sboru Svazu požární ochrany v Mezholezích, Mysliveckého sdružení v Černíkově a Jednotného zemědělského družstva v Černíkově.⁷ Předsedou se stal Antonín Rendl, zástupce vesnické organizace Komunistické strany Československa.

V roce 1985 do působnosti MV NF Černíkov patřilo dvacet společenských organizací NF z Černíkova, Rudoltic, Vílova, Slavíkovice a Mezholez, které sdružovaly 394 členů. MV NF zastupovalo jedenáct delegátů z osmi společenských organizací. Činnost MV NF se řídila ročním plánem práce a orientovala se především na zabezpečení jednotlivých státně politických akcí (např. oslav k výročí osvobození Československa, Velké říjnové socialistické revoluce, Měsíce československo-sovětského přátelství, Mezinárodního dne žen, mírových ohňů apod.) a na plnění závazků společenských organizací, zaměřených na vybudování kanalizace, chodníků, úprav veřejných prostranství, vysazování zeleně, pomoci lesům a jednotnému zemědělskému družstvu. MV NF úzce spolupracoval s Místním národním

⁴ Nejvýše stál ústřední výbor, jemu byly podřízeny krajské výbory a městské výbory Prahy, těm podléhaly okresní výbory a okresním výborům městské, obvodní a místní výbory Národní fronty.

⁵ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

⁶ Zákon č. 146/1970 Sb., kterým se ruší zákon č. 128/1968 Sb., o Národní frontě.

⁷ V té době MNV Černíkov spravoval obce Černíkov, Mezholezy a Rudoltice. Od roku 1976 svoji působnost rozšířil ještě o obce Úsilov, Vílov a Slavíkovice. MV NF v Černíkově koordinoval činnost organizací sdružených v NF ve všech těchto sloučených obcích.

výborem Černíkov, svolávaly společná zasedání s radou MNV, kde projednávaly především otázky volebních programů Národní fronty, kulturně výchovné činnosti a práce s mládeží.

V souvislosti s politickým vývojem v Československu po 17. listopadu 1989 došlo zákonem č. 135/1989 Sb.⁸ ke zrušení článku čtyři Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960 o vedoucí úloze Komunistické strany Československa a článek šest byl upraven tak, že „Národní fronta je politickým výrazem svazku národů a národností, sociálních vrstev a zájmových skupin. Mohou se v ní sdružovat politické strany, společenské a zájmové organizace.“

Ústřední výbor Národní fronty Československé socialistické republiky ukončil rozhodnutím organizací v něm sdružených činnost 7. února 1990. Národní fronta jako celek tímto dnem zanikla, její majetek připadl státu. Nižší složky byly uvedeny do klidového stavu a v průběhu roku 1990 svou činnost také ukončily.⁹ Činnost ukončil v roce 1990 i MV NF Černíkov, jeho poslední schůze se konala 13. července 1990.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Černíkov byl dohledán při provádění generální inventury Národního archivního dědictví v archivech ČR v roce 2012 ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně. Jednalo se o jednu úřední knihu zápisů ze schůzí MV NF Černíkov z let 1986–1990 (č. j. SOAP/010-0754/2012).

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“.

O uložení dokumentů MAV NF a MV NF Černíkov či jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace. Původce pravděpodobně neměl žádný spisový plán a archiválie nenesou žádné stopy ukládacího systému. Podle jediného dochovaného podacího protokolu z let 1948–1952 obdržel došlý dokument číslo jednací a bylo zaznamenáno, kdy a od koho došel, obsah podání a datum a způsob vyřízení. Na zlomku dochovaných spisů se neobjevují žádná prezentační razítka. Zvláště původce ukládal zápisy ze schůzí.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Černíkov obsahuje archiválie z let 1948–1990.

V roce 2018 zpracovatelka archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice přesunula do tohoto archivního fondu jeden podací protokol z let 1948–1952 a jeden karton spisů z let 1948–1977 z archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice (č. j. SOAP/010-0602/2018).

Formální zpracování inventáře odpovídá metodickému pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 z 12. března 2010 s přihlédnutím k dodatku metodického pokynu z roku 2014 č. j. SOAP/006-01300/2014 a metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013.

⁸ Ústavní zákon č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

⁹ Dne 20. září 1990 schválilo Federální shromáždění ústavní zákon č. 376/1990 Sb., kterým se mění Ústava České a Slovenské Federativní Republiky, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je článek o existenci Národní fronty zcela vypuštěn, uvádí pouze článek o vypořádání majetku, který spravovala bývalá Národní fronta.

Inventární seznam se člení na dvě oddělení: orgány MAV NF a MV NF a úřední agenda MAV NF a MV NF. Do oddělení orgány MAV NF a MV NF jsou zařazeny zápisy ze schůzí MAV NF a MV NF. Ostatní archiválie jsou zařazeny do oddělení úřední agenda MAV NF a MV NF a jsou uspořádány obvyklým způsobem podle evidenčních jednotek. Inventární jednotku tvoří v inventárním seznamu soubor zápisů, věcná skupina archiválií v podobě aktového materiálu za celé dochované časové období nebo jednotlivá kniha. Rozlišení typu archiválie odpovídá také příslušná evidenční jednotka.

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Černíkov je torzovitý, z významných archiválií v něm úplně chybějí zápisy ze schůzí místního akčního výboru Národní fronty z roku 1948, 1950 a z let 1952–1954. Mimo roku 1955 a let 1971–1977 a 1986–1990 chybějí také zápisy ze schůzí místního výboru Národní fronty. Nedochovaly se ani podací protokoly, vyjma podacího protokolu z let 1948–1952, přičemž za rok 1952 jsou zapsaná pouze tři čísla jednací. Spisy se nedochovaly téměř žádné.

Při současném pořádku nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Fyzický stav archiválií je dobrý, archiválie nejsou poškozeny. Jazykem archiválií je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Nejvýznamnější archiválie archivního fondu Národní fronta – místní výbor Černíkov představují zápisy ze schůzí místního akčního výboru Národní fronty a místního výboru Národní fronty (inv. č. 1–2). Přestože jsou velice mezerovité, odráží se v nich činnost Národní fronty v obci. Pro vytvoření ucelenějšího obrazu o jejím fungování v Černíkově je nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551). Místní výbory Národní fronty se řídily usneseními okresního výboru Národní fronty, plnily jeho úkoly a zasílaly mu zprávy o činnosti. V archivním fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice můžeme proto dohledat např. zápisy ze schůzí místního výboru Národní fronty, které zasílal okresnímu výboru na vědomí, plány práce, informace o schvalování místních výborů Národní fronty a jejich členů či zprávy o činnosti.

Místní výbor Národní fronty Černíkov úzce spolupracoval s Místním národním výborem Černíkov, proto je potřeba věnovat pozornost také archiváliím uloženým v archivním fondu Místní národní výbor Černíkov (EL NAD 36), popřípadě archiváliím archivního fondu KSČ – vesnická organizace Černíkov (EL NAD 1505).

V souvislosti s ochranou osobních údajů podle zákona o archivnictví¹⁰ je třeba upozornit především na archiválie uložené pod inv. č. 6, které obsahují osobní a citlivé údaje.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Národní fronta – místní výbor Černíkov uspořádala a archivní pomůcku sestavila Monika Žáčková.

Horšovský Týn dne 25. 7. 2019

Monika Žáčková

¹⁰ § 37 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 1, inv. č. 15.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 3, inv. č. 27.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 7, inv. č. 69.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 65, inv. č. 282.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 76, inv. č. 283–284.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 79, inv. č. 291.

Literatura

BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika Českých zemí*. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. *Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017–01–12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948–1960*. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti*. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha : Academia, 1978.

PEŠTÁK, Michael. *Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

Seznam použitých zkratek

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČSSR	Československá socialistická republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MNV	místní národní výbor
MV NF	místní výbor Národní fronty
NF	Národní fronta
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
ppr	podací protokol
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

1. Orgány MAV NF a MV NF

1	Zápisy ze schůzí MAV NF a MV NF Černíkov 17. 1. 1949 – 23. 5. 1949, 27. 10. 1951, 13. 2. 1955, 12. 10. 1971 – 27. 5. 1977	1949–1977	kar 1
2	Zápisy ze schůzí MV NF Černíkov 17. 2. 1986 – 13. 7. 1990	1986–1990	ukn 1

2. Úřední agenda MAV NF a MV NF

A. Registraturní pomůcky

3	Podací protokol 19. 3. 1948 – 17. 4. 1952	1948–1952	ppr 1
---	--	-----------	-------

B. Spisy

4	Usnesení krajské konference Národní fronty, oběžníky, relace a programy nadřízených organizací	1948–1952	kar 1
5	Plány práce MAV NF a MV NF Černíkov	1949–1989	kar 1
6	Evidence členů MAV NF a MV NF Černíkov včetně návrhů členů jednotlivých společenských organizací	1948–1971	kar 1
7	Volby (seznam kandidátů Národní fronty pro volby do MNV Černíkov, plán agitace k volbám)	1971	kar 1

Název archivní pomůcky:	Národní fronta – místní výbor Černíkov
Značka archivního fondu:	NF MV Černíkov
Časové rozmezí:	1948–1990
Počet evidenčních jednotek:	3 (1 úřední kniha, 1 podací protokol, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	7
Rozsah v bm:	0,11 bm
Stav ke dni:	25. 7. 2019
Zpracovatel(é) archivního fondu:	Monika Žáčková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Monika Žáčková
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 25. 7. 2019 – č. j. SOAP/10-388/2019